

PLANNING & CONTROL CYCLUS 2009

Wormer
B&W 16 december 2008
Taakveld Financiën

Inhoud

Pagina

1. Inleiding	5
2. Bestaand beleid	6
a. Planning en Control	7
b. P&C-cyclus 2009	
3. (Nieuwe) bestuurlijke doelstellingen en randvoorwaarden	9
4. P&C-cyclus 2009	10
a. Jaarverslag 2008 / productenrealisatie 2008	11
b. Kadernota 2010 (2010-2013)	11
c. Voorjaarsnota 2009	12
d. Voorjaars MARAP 2009	12
e. Directieplan 2010	13
f. Afdelingsplannen 2010	13
g. Productenraming 2010 (2010-2013)	13
h. Programmabegroting 2010 (2010-2013)	13
i. Najaars MARAP 2009	14
j. Najaarsnota 2009	14
k. Tarievennota 2010	15
l. P&C-cyclus 2010	15
m. Jaarverslag 2009 / productenrealisatie 2009, voorbereiding	15

Bijlage

Tijdbalk en schema P&C-cyclus 2009	17
------------------------------------	----

1. Inleiding

Voor u ligt de notitie planning en control 2009. Deze notitie betreft alle relevante documenten voor de planning & controlcyclus (P&C) 2009. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de P&C-cyclus 2008, is dat de voorjaarsnota 2009 en de kadernota 2010, tegelijkertijd worden vervaardigd en in het bestuurlijk proces worden besproken.

De diverse documenten zijn nauwkeurig op elkaar afgestemd.

Het vergaderschema van de Raad en het MO voor 2009 hebben als basis gediend voor deze planning.

2. Bestaand beleid

2a. Planning en Control

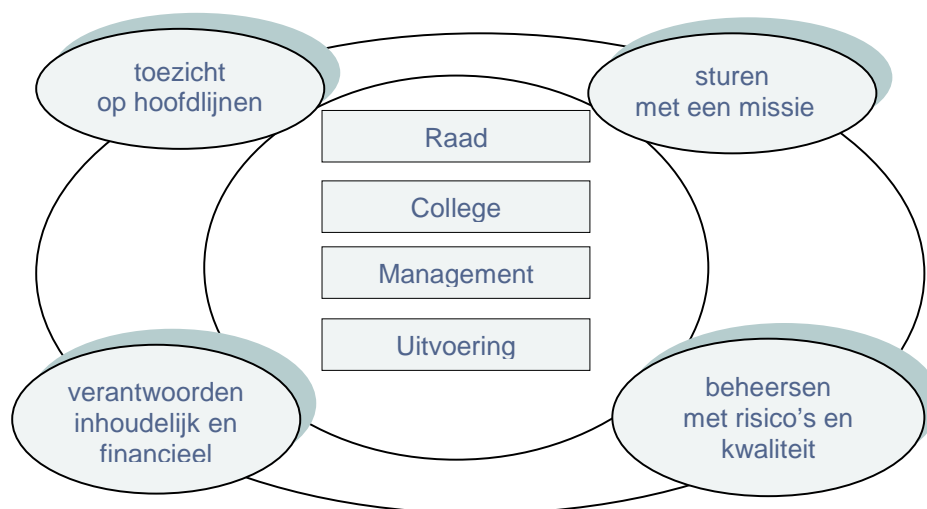
Sinds de invoering van de Wet dualisering gemeenten en de ontwikkeling van de organisatie werken we met een twee-lagenstructuur. Een professionele laag die optreedt als bestuurder, het college van B&W, en de gemeenteraad als toezichthoudend orgaan.

Het budgetrecht is als sturend element voorbehouden aan de gemeenteraad. Dit betekent voor de programmabegroting de goedkeuring en vaststelling, het budget toekennen voor investeringen, tussenrapportages de voor- en najaarsnota, en de begrotingswijzigingen goedkeuren en vaststellen.

Voor de uitvoering wordt de programmabegroting door het college van B&W opgeknipt in de deel-budgetten, dit resulteert in de productenraming. Het college legt vervolgens verantwoording af aan de gemeenteraad via de programmarekening en het jaarverslag.

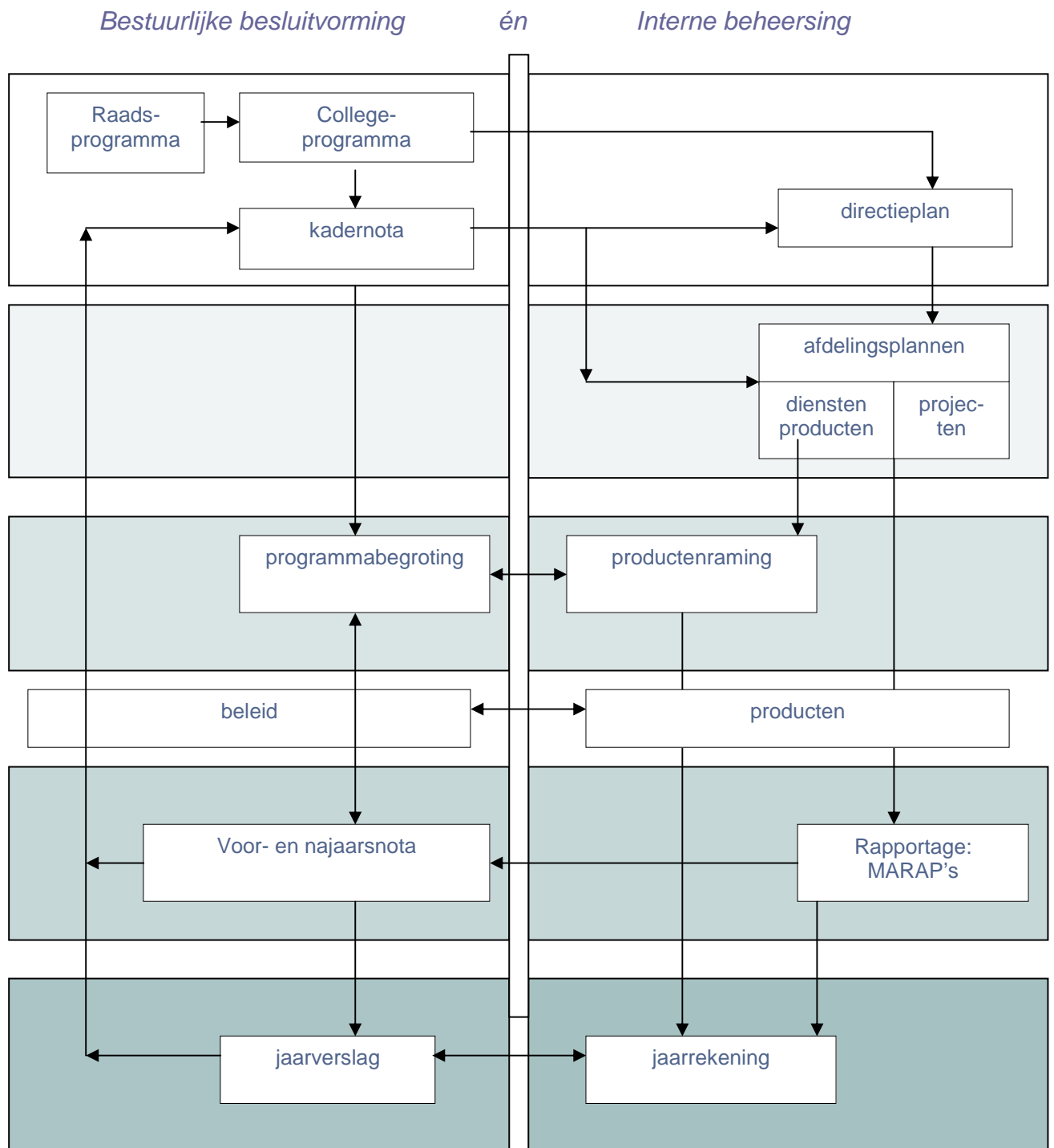
Hiervoor is een goede administratieve organisatie nodig, zodat aangetoond kan worden dat de bedrijfsprocessen 'in control' zijn en dat de verkregen en verstrekte informatie betrouwbaar is. Toezichthouders kunnen dan vaststellen dat de administratieve organisatie heeft gewerkt en dat de organisatie als geheel 'in control' is en daarmee heeft bijgedragen aan het realiseren van hun doelstellingen. Schematisch ziet de twee-lagenstructuur er als volgt uit.

Planning & Control-cyclus Twee-lagenstructuur

Het systeem van planning & control is een belangrijk systeem om de beheersing van bedrijfsprocessen te realiseren. Instrumenten om de uitvoering te beheersen en tijdig signalen af te geven zijn: programmabegroting, meerjarenraming, beleidsnota's, voor- en najaarsnota, tussentijdse rapportages over bereikte doelstellingen en stand van de budgetten, de jaarrekening en het jaarverslag. Schematisch ziet dat er als volgt uit.

Planning & Control-cyclus

2b. Planning & control-cyclus 2009

In 2003 is voor het eerst een notitie planning en control gemaakt. De notitie ging voor de planning in op het onderscheid gemaakt tussen programma's en producten naar aanleiding van de invoering van het duale stelsel. De programmabegroting werd in de volgende jaren verder ontwikkeld. De Raad heeft voor de 14 programma's die we nu hebben, het doel bepaald onder het kopje "Wat willen we bereiken", en de prestatie-indicatoren.

De planning P&C-cyclus 2009 geeft de organisatie en het bestuur inzicht in de P&C-cyclus en planning voor het komende jaar. In de planning van 2009 zijn de processen van de voorjaarsnota 2009 en de kadernota 2010 aan elkaar gekoppeld. Dit heeft als voordeel dat op het moment van bespreken van de kaders van 2010 en het meerjarig financieel perspectief wat hieruit volgt, de afwijkingen ten opzichte van de begroting 2009 bekend is. Daar staat wel tegenover dat de voorjaarsnota 2009 2 maanden eerder in de tijd wordt vervaardigd, en dus de tussenstand weergeeft per eind februari.

In de planning 2009 staat aangegeven wanneer ieders inzet wordt verwacht en wat de bestuurlijke planning per product is. Dit kan worden verwerkt in de individuele planningen en in de planning van de controlecommissie. Het balkenschema bij dit advies geeft die inzet duidelijk aan. Verder blijkt uit de planning ook de onderlinge samenhang tussen producten en dat samenwerking zeer belangrijk is voor de uiteindelijke producten.

We merken op dat we werken met strakke planningen. Om tot een goed resultaat te komen moet iedereen zich er ook echt aan houden. Afspraak is afspraak blijft een gouden regel. De planning 2009 is in het managementoverleg behandeld, we gaan er dan ook van uit dat iedereen zich eraan committeert.

De vakafdelingen stemmen tijdig af met de portefeuillehouders over hun bijdrage voor de verschillende P&C-documenten, voordat wordt aangeleverd aan de programma-eigenaren. Op die manier zijn portefeuillehouders voor de B&W-vergaderingen op de hoogte en kan hun visie of opmerkingen tijdig worden verwerkt. Het taakveld financiën ontvangt op deze manier de meest complete informatie en hoeft in het eindtraject niet veel meer bij te stellen.

3. (Nieuwe) bestuurlijke doelstellingen en randvoorwaarden

De P&C-cyclus is geen statisch instrument, maar wordt op verschillende manieren beïnvloed en wordt daarom ook bijgesteld. De P&C-cyclus is blijvend in ontwikkeling.

Om de raad goed te ondersteunen bij haar kaderstellende taak (duale stelsel) wordt het nieuwe beleid in de vorm van het meerjarenplan in de kadernota besproken. Op dat moment kunnen keuzes gemaakt worden welke nieuwe investeringen wel of niet gedaan worden. Ook vinden dan de algemene beschouwingen plaats. Op deze manier is de kadernota een sterke basis voor de programmabegroting. De afgelopen twee jaar werd de najaarsnota ná de kadernota besproken. Reden hiervoor was, naast een spreiding van de p&c-documenten, dat het jaar dan dermate op streek is, dat er daadwerkelijk iets over de afwijkingen gerapporteerd kon worden. De kadernota kan hier niet op wachten, omdat deze de kaders voor de nieuwe begroting aangeven, en dus vastgesteld moet zijn, voordat de begroting wordt samengesteld. Omdat het toch wat lastig is, om het over de kadernota 2010 te hebben, als de laatste stand van zaken (met name financieel) van 2009 nog niet bekend is, hebben we er dit jaar voor gekozen om de voorjaarsnota en de kadernota tegelijkertijd samen te stellen en te behandelen. De consequentie hiervan is wel, dat voor de voorjaarsnota het de stand van zaken per eind februari betreft (in plaats van eind april).

In de voor- en najaarsnota rapporteren we per programma over de afwijkingen ten opzichte van de huidige begroting. Er wordt gekeken naar de verwachting voor de rest van het jaar zodat er een bijgesteld beeld ontstaat van het hele lopende jaar.

Het is de bedoeling dat de planning van de P&C-cyclus gevolgd gaat worden, en informatie tijdig wordt aangeleverd. We zijn met de aanpassingen in de P&C-cyclus beter in staat de activiteiten op te nemen in de afdelingsplannen en de individuele planningen.

Het directieplan wordt als sturingsinstrument gehandhaafd. Hierin wordt aangegeven wat de richtlijnen zijn voor de organisatie en het opstellen van de afdelingsplannen van het volgende begrotingsjaar. Kernbegrippen in het directieplan zijn organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering.

De afdelingsplannen waren altijd al de basis voor de uitvoering per afdeling voor het komende jaar, en worden opgesteld op basis van het directieplan en de kadernota. Vanaf 2008 gebruiken we de afdelingsplannen ook als basis voor de begroting.

Daarnaast rapporteren de afdelingen aan de directie over de uitvoering van hun afdelingsplan 2009 in de managementrapportages (MARAP's) en de directie voegt daar voor het college een rapportage aan toe over de uitvoering van het directieplan.

De planning voor jaarrekening 2008 is gebaseerd op die van vorig jaar, en is naar verwachting op 10 maart 2009 intern gereed. De raadsbehandeling is gepland op 19 mei. Deze planning kan alleen slagen met een ieders medewerking (in- en extern).

De rechtmatigheidscontrole wordt integraal in de planning van de jaarrekening opgenomen en is geen apart onderdeel binnen de P&C-cyclus.

4. Planning en controlcyclus 2009

Het aantal documenten wat opgenomen zal worden in de P&C-cyclus voor B&W en Raad zal voor het jaar 2009 bestaan uit:

- a) Jaarverslag / productenrealisatie 2008 (Raad/B&W)
- b) Kadernota 2010-2013 (Raad)
- c) Voorjaarsnota 2009 (Raad)
- d) Voorjaars managementrapportage 2009 plus samenvatting door directie (B&W)
- e) Directieplan 2010 (B&W)
- f) Afdelingsplannen 2010 (B&W)
- g) Productenraming 2010-2013 (B&W)
- h) Programmabegroting 2010-2013(Raad)
- i) Najaars managementrapportage 2009 plus samenvatting door directie (B&W)
- j) Najaarsnota 2009 (Raad)
- k) Tarievennota 2010 (Raad)
- l) Nota planning & control 2010 (B&W)
- m) Voorbereiding jaarverslag /productenrealisatie 2009

4a. Jaarverslag / productenrealisatie 2008

Het jaarverslag 2008 is de verantwoording over het door B&W gevoerde beleid in het jaar 2008 aan de Raad. De productenrealisatie is een verantwoording over de desbetreffende producten, welke door het college wordt vastgesteld. Naast de werkelijke cijfers van de budgetten/programma's 2008 en de vergelijking met de (goedgekeurde) begroting van dat jaar betreft het een scala aan verplichte en onverplichte te publiceren zaken. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) eist nogal wat van de jaarrekening. Om dit (deze) document(en) tot een goed einde te brengen is een strakke planning en de juiste en tijdige medewerking van de budgethouders onontbeerlijk.

Dit is het derde jaar dat de zogenaamde sisa-controle (single information, single audit) deel uitmaakt van de accountantscontrole. Dit houdt in dat de controle van specifieke uitkeringen tegelijkertijd met de jaarrekeningcontrole plaatsvindt. Het aantal specifieke uitkeringen wat onder de sisa valt, is voor onze gemeente toegenomen van 5 in 2006, tot 14 voor het jaar 2008. Voor de planning betekent dit dat een aantal zaken eerder klaar moet zijn dan voorheen. Dit legt extra druk op het planningstraject.

Jaarverslag / productenrealisatie 2008	
Financiën	15 nov. 2008 t/m 19 mei 2009
Afdelingen, verschillende bijdragen	1 dec. 2008 t/m 12 febr. 2009
Intern gereed	10 maart 2009
Accountantscontrole	16 t/m 20 maart 2009
MO	2 april 2009
B&W	14 april 2009
Controlecommissie	7 mei 2009
Raad	19 mei 2009

4b. Kadernota 2010

In de kadernota 2010 worden de begrotingsrichtlijnen 2010-2013, het nieuwe beleid en de meerjareninvesteringsplannen opgenomen. Daarnaast geven we inzicht in het financieel meerjarenperspectief en de risico's.

Bij de raadsbehandeling van de kadernota worden ook de algemene beschouwingen gehouden. Wanneer de kadernota wordt vastgesteld krijgen de besluiten die daarin zijn opgenomen een formeel karakter en geven richting voor de programmabegroting 2010-2013.

De kadernota 2010 vormt (mede) de basis voor de programmabegroting en de productenraming 2010-2013. Volgens de planning van de raadsvergaderingen wordt de kadernota op 11 juni 2009 behandeld. Voor het begrotingsproces is de kadernota onontbeerlijk, daarom is de kadernota volgens planning tijdig gereed om in concept als basis te dienen voor de programmabegroting en productenraming.

Kadernota 2010	
Financiën	9 feb. t/m 11 juni 2009
Afdelingen, verschillende bijdragen	23 feb. t/m 6 maart 2009 29 apr. t/m 4 mei 2009
Intern gereed	7 april 2009
MO	16 + 28 april 2009
B&W	28 april + 12 mei 2009
Controlecommissie	25 mei 2009
Raad	11 juni 2009

4c. Voorjaarsnota 2009

De voorjaarsnota is de eerste tussentijdse rapportage van het lopende jaar voor de Raad. Het is een rapportage van afwijkingen op de huidige begroting op programmaniveau. Om inzicht te hebben in de situatie van 2009 op het moment dat de kadernota 2010 wordt besproken, hebben we in de planning van 2009 deze twee documenten aan elkaar gekoppeld. Er worden wel twee afzonderlijke documenten gemaakt, maar zowel de input van de afdelingen als de bespreking in MO, B&W en Raad, vinden tegelijkertijd plaats. De consequentie hiervan is wel, dat de voorjaarsnota de situatie per eind februari weergeeft (in plaats van eind april).

De onderdelen die aan bod komen in de voorjaarsnota zijn:

- Rapportage over grote projecten
- Afwijkingenrapportage
 - Afwijkingen ten opzichte van de huidige begroting van ieder programma in uitvoering en ontwikkelingen, prestatie-indicatoren en financiën.
 - risicoparagraaf
- Rapportage over de lopende exploitatie in het jaar
 - financiële positie
 - analyse van de belangrijkste verschillen

Voorjaarsnota 2009	
Financiën	9 februari t/m 11 juni 2009
Afdelingen, verschillende bijdragen	23 februari t/m 6 maart 2009
Intern gereed	7 april 2009
MO	16 april 2009
B&W	28 april 2009
Controlecommissie	25 mei 2009
Raad	11 juni 2009

4d. Voorjaars managementrapportage

De voorjaars managementrapportage (MARAP) is de rapportage van de afdelingshoofden aan de directie over de afdelingsplannen van het lopende jaar. De voorjaars-Marap geeft de situatie weer van medio maart 2008. De planning van de voorjaars-MARAP loopt dit jaar niet meer voorafgaand aan die van de voorjaarsnota (Raad), omdat de voorjaarsnota dit jaar eerder start om hem gelijk te laten lopen met de kadernota.

Voorjaars-MARAP 2009	
BMO	9 maart t/m 10 april 2009
Afdelingen	12 t/m 26 maart 2009
Intern gereed	10 april 2009
MO	16 april 2009
B&W	28 april 2009

4e. Directieplan 2010

In het directieplan gaat het vooral om organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. Het directieplan bevat een evaluatie van de uitvoering en terugblik van het lopende directieplan, maar geeft vooral richting aan de ontwikkelingen voor het komend directiejaar 2010. Het directieplan vormt met de kadernota de basis voor de afdelingsplannen 2010.

Directieplan 2010	
Directie, verschillende bijdragen	16 t/m 25 maart 2009
BMO	26 maart 2009
Intern gereed	26 maart 2009
MO	2 april 2009
B&W	14 april 2009

4f. Afdelingsplannen 2010

Op basis van het directieplan en de kadernota worden de afdelingsplannen uitgewerkt, ze zijn de vertaling van het beleid uit het directieplan 2010.

Vanaf vorig jaar is het vervaardigen van de afdelingsplannen naar voren gehaald in het jaar, zodat ze als input kunnen dienen voor de urenbesteding in 2010, welke nodig is om de begroting te kunnen maken.

De afdelingsplannen worden na het directieplan opgesteld. Tevens is de kadernota dan in concept gereed, zodat ook met het nieuwe beleid dat daarin staat rekening kan worden gehouden.

Afdelingsplannen 2010	
MO	2 april 2009
BMO voorbereiden	3 t/m 10 april 2009
Afdelingen: -opstellen afdelingsplannen -aanleveren plannen bij Bestuurs- secretariaat	13 april t/m 1 mei 2009 uiterlijk 4 mei 2009
Intern gereed	8 mei 2009
MO (1)	14 mei 2009
Bijstelling n.a.v. MO	15 t/m 20 mei 2009
MO (2)	28 mei 2009
B&W	26 mei 2009

4g+h. Productenraming / Programmabegroting 2010-2013

In principe loopt het proces voor de programmabegroting en de productenraming gelijk op. Het productenramingsproces is een traject wat eindigt bij het college. Het programmabegrotingstraject voert bestuurlijk verder naar de controlecommissie, technische voorronde voor de raad en de Raad.

De voorjaarsnota 2009 en de kadernota 2010 vormen de basis voor de programmabegroting en de productenraming 2010-2013. Volgens de planning van de raadsvergaderingen wordt de kadernota op 11 juni behandeld. Voor het begrotingsproces is de kadernota echter onontbeerlijk. De door B&W vastgestelde kadernota dient in concept als basis voor de programmabegroting en productenraming.

Programmabegroting / productenraming 2010-2013	
Financiën	11 mei t/m 13 nov. 2009
Afdelingen, verschillende bijdragen	25 mei t/m 12 juni 2009
Intern gereed	25 aug. 2009
MO (1)	3 sept. 2009
B&W (1)	15 sept. 2009
MO (2)	15 sept. 2009

Programmabegroting / productenraming 2010-2013	
B&W (2)	29 sept. 2009
Definitief gereed	1 okt. 2009
Drukken	2 t/m 13 okt. 2009
Controlecommissie	13 oktober 2009
Voorronde Raad (technische vragen stellen)	27 oktober 2009
Raad	3 november 2009
Verzending aan Prov. NH (uiterlijk)	13 november 2009

4i. Najaars managementrapportage

De najaars managementrapportage is de rapportage van de afdelingshoofden aan de directie over de (afloop van) afdelingsplannen van het lopende jaar (situatie per 1 september). De planning van de najaars-MARAP loopt voorafgaand aan die van de najaarsnota (Raad).

Najaars-MARAP 2009	
Stafafdeling BMO	24 aug. t/m 5 oktober 2009
Afdelingen	1 t/m 11 september 2009
Intern gereed	2 oktober 2009
Directie (incl. rapp. directie)	12 oktober 2009
MO	15 oktober 2009
B&W	20 oktober 2009

4j. Najaarsnota 2009 (Raad)

De najaarsnota is een bestuursrapportage en is, net als de voorjaarsnota, een afwijkingenrapportage. Er worden afwijkingen in gemeld ten opzichte van de begroting c.q. voorjaarsnota, met als pijldatum eind september 2009.

Reeds in 2006 is er meer op programmaniveau gerapporteerd, op uitgevoerde activiteiten, prestatie-indicatoren en minder op financiën. Dit is in 2007 verder doorgevoerd. Er wordt geen gedetailleerde begrotingswijziging meer opgenomen, de (financiële) verantwoording vindt op programmaniveau plaats.

De onderdelen die aan bod komen in de najaarsnota zijn:

- Afwijkingen m.b.t. de uitvoering van ieder programma
 - Beleid
 - Prestatie-indicatoren
 - Cijfers per programma
- Rapportage over politiek gevoelige projecten
- Financiële ontwikkelingen
- Voortgang m.b.t. het meerjarenplan
- Voortgang investeringskredieten

Najaarsnota 2009	
Financiën	14 sept. t/m 8 dec. 2009
Afdelingen, verschillende bijdragen	21 sept. t/m 2 okt. 2009
Intern gereed	22 oktober 2009
MO	29 oktober 2009

B&W	3 november 2009
Controlecommissie	23 november 2009
Raad	8 december 2009

4k. Tarievennota 2010

De tarievennota gaat over het belastingbeleid en ontwikkelingen daarin, de tarieven voor le- ges en belastingen en bijbehorende verordeningen voor het volgende belastingjaar. De ta- rievennota moet worden vastgesteld voorafgaand aan het belastingjaar waarop het betrek- king heeft.

Tarievennota 2010	
Financiën	14 sept. t/m 8 dec. 2009
Afdelingen	21 sept. t/m 2 okt. 2009
Intern gereed	23 oktober 2009
MO	29 oktober 2009
B&W	3 + 10 november 2009
Controlecommissie	23 november 2009
Raad	8 december 2009

4l. Nota planning & control 2010 (B&W, ter kennisname aan de Raad)

De volgende P&C-cyclus is ook weer onderdeel van deze planning. Voorwaarde hiervoor is wel dat het vergaderschema voor de Raad voor aanvang bekend moet zijn.

Nota P&C 2010	
Financiën	9 nov. t/m 3 dec. 2009
Intern gereed	3 december 2009
MO	10 december 2009
B&W	9 december 2009
Controlecommissie	13 januari 2010

4m. Voorbereiding Jaarverslag / Productenrealisatie 2009

In het jaarverslag 2009 wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van beleid in het boekjaar 2009. Hoewel het boekjaar 2009 nog niet is afgerond, moet er toch in 2009 al ge- start worden met de voorbereidingen voor het jaarverslag en de productenrealisatie.

Voorbereidingen jaarverslag/productenrealisatie 2009	
Financiën	Vanaf 9 november 2009
Afdelingen, verschillende bijdragen	Vanaf 1 december 2009

Welke onderdelen vallen onder de diverse P&C-documenten:

Jaarverslag

- Laatste facturen (uitgaven én inkomsten) aanleveren bij de administratie
- Transitorische posten aanleveren bij financieel consultant
- Werkelijke uren afgelopen jaar verwerken in tijdschrijfsysteem (PRS)
- Aanleveren evt. correcties en toevoegingen/onttrekkingen aan voorzieningen en reserves
- programmateksten:
 - wat hebben we in het afgelopen jaar gedaan?
 - prestatie-indicatoren
 - verschillenanalyses per product (nadat alle facturen, transitorische posten, uren en toevoegingen/onttrekkingen aan voorzieningen en reserves zijn geboekt)
- Toelichtingen op kredieten (kan het afgesloten worden; hoewel wordt er nog uitgegeven; korte inhoudelijke toelichting)
- Paragrafen: risicoparagraaf; onderhoud kapitaalgoederen; bedrijfsvoering; verbonden partijen; grondbeleid; financiering; lokale heffingen, rechtmatigheid.

Kadernota

- Begrotingsrichtlijnen
- MeerJarenPlan (nieuwe investeringen; vervangingsinvesteringen; nieuw beleid)
- Prognose woningbouw komende 4 jaar

Voorjaarsnota

- Rapportage grote projecten
- Afwijkingen per programma (in uitvoering, ontwikkelingen en prestatie-indicatoren)
- Bijstellingen in budgetten (zowel inkomsten als uitgaven)
- Wijzigingen en/of aanvullingen op de risicoparagraaf

Begroting

- Budgetten (wijzigingen t.o.v. de begroting vorig jaar met inflatie)
- Urenramingen (n.a.v. het afdelingsplan)
- Ontwikkeling reserves en voorzieningen
- Programmateksten: wat doen we ervoor; prestatie-indicatoren; verschillenanalyse t.o.v. de begroting vorig jaar)
- Paragrafen: risicoparagraaf; onderhoud kapitaalgoederen; bedrijfsvoering; verbonden partijen; grondbeleid; financiering; lokale heffingen.

Najaarsnota

- Rapportage grote projecten
- Afwijkingen per programma (in uitvoering, ontwikkelingen en prestatie-indicatoren)
- Bijstellingen in budgetten (zowel inkomsten als uitgaven)
- Wijzigingen en/of aanvullingen op de risicoparagraaf

Tarievennota

- Aangeven of er zaken moeten wijzigen ten opzichte van de tarievennota vorig jaar inclusief de toegepaste inflatie.

